

11	V Blagovici	od 21. mar.	1898 do 3. marc.	1898	30	obiskovalcev,
12	„ Kamniku	> 4. apr.	> > 17.	> >	37	>
13	> Tunjicah	> 18. „	> > 30.	> >	37	>
14	„ Dolskem	> 1. maja	> > 15. maja	>	—	<

Vseh obiskovalcev je tedaj bilo 955

Pri zadnje imenovanem učnem tečaju (Dolsko) je bila letna doba že tako pozna, da so bili ljudje z delom na polji preobloženi in vsed tega ni bil rečeni tečaj obiskovan.

Občinsko predstojništvo v Dolskem je zaradi tega vložilo prošnjo, da bi se ta učni tečaj vršil v primernejšem času, morda v novembru. Želeti bi bilo, da bi se ta prošnja uslišala.

Učna tvarina lani in letos je bila tako razdeljena, da se je v lanskih tečajih pletenje poučevalo izključno s slamo, v letošnjih pa večinoma z ličjem ali mešanimi pleteninami (ličje mešano s slamo.)

Četudi je število obiskovalcev v letošnjem letu v primeri z onimi lanskega leta zaostalo, vendar se v obče lahko konstatuje, da se je zanimanje za ta predmet pri prebivalstvu prej povečalo kakor zmanjšalo. To je zlasti pokazala živahna vnetost in marljivost za ta predmet med poukom. Z velikim začudenjem se je morala pripoznati vstrajnost, s katero so včasih obiskovalke tečaja pri veliki gneči na svojih mestih vztrajale, dokler ni prišla zopet vrsta na nje, da se jim je delo osebno pokazalo. Ravno tako se mora tudi omeniti pazljivost in živo zanimanje, s katerim so pouku sledile, kako so na primer takoj po prejemu novega vzorca svoje ime z dotično tekočo številko nanj zapisale, ne da bi jih bilo treba posebej na to opozoriti.

Ko se je vsled daljšega dneva mogel pouk po daljšati, se je češče prigodilo, da se je pouk od 8 ure zjutraj do 7 ure zvečer pri enournem odmoru opoldne vršil in le nastala tema je mogla obiskovalke pregnati, da so šle domu, ko so na ta način bile 9 do 10 ur v enem dnevu pri pouku.

Uspehi so bili pa tudi nepričakovano dobri, ker se je moglo v 14 dnej trajajočem tečaju naučiti 80, 100, v posameznih tečajih tudi 120 najrazličnejših pletilnih vzorcev. Brez pretiravanja se sme torej trditi, da obiskovalke tečajev danes vsako še tako težko pletenino, ki spada v vrsto „slama“ ali „ličje“ lahko izgotove.

Pomen te trditve se šele tedaj ume, če se pomisl. da se po mnenji vseh tovarnarjev pletenin in veščakov sme šele v 5 do 6 letih računati na blago ki je sposobno za prodajo. Ker se pa že po prvem oziroma po drugem letu izgotavlja blago, — kar se tiče dobrote in kakovosti ne zaostaja za nobeno inozemsko konkurenco tudi najboljšo ne, torej lahko vsi faktorji, ki so vsem zadovoljstvom zrejo na pridobitve in tudi v bodočnosti pričakujejo vspešni razveje te industrijske stroke.

Kmetijstvo.

Nekaj o govejih pasmah.

Z dobro živino ne zboljšamo samo kmetijstva, dobra živina prinese v hišo tudi lepe krajcarje. Živino-reja je v nas vzlic velikim zaslugam kranjske kmetijske družbe še precej zanemarjena. Povzdignila bi se, ako bi se odpravili pogreški in napake, ki jih delajo naši gospodarji pri reji živine. Od živine zahtevamo, naj daje dosti mleka, naj hitro raste in torej daje mnogo iz dobrega mesa, da je dobra za vprego in da se tudi v kratkem času izpita. Že boljša in obilna krma pripomore k temu mnogo, kakor tudi dobro oskrbovanje mladih goved, vendar pa živine ne bomo nikdar popolnem zboljšali, ako ne zboljšamo živinskega plemena ali pasme.

Za boljše spoznavanje živinskih pasem, ki so za nas važne, napisavali smo pričujoče vrste.

Muricodolska pasma je doma na Zgornjem Štajarskem v Murčnini dolini (Mürzthal). Naši kmetovalci imenujejo to pleme tudi kar na kratko „štajarko“ ali „sivo“. Znamenja, po katerih se goveda muricodolska poznajo, do: Živina ima jazbečevo sivo barvo, belkast gobec, višnjevkast, po ljudskem izrazu črk jezik, bele obročke okrog očij, tenke, šilaste, bele rogove, ki so pri bikih nekoliko ven obrnjeni, majhno po zelo dolgo in ozko molzno ogledalo in precej visoko nastavljen rep,

Muricodolsko pleme ima tri dobre lastnosti in te so: voli so za mesnico in za vprego izvrstni, krave pa so precej dobre mlekarice. Zaradi teh treh dobrih lastnostij slovi to slaparsko govedo iz Muričine doline kot jedno najboljših našega cesarstva.

Muricodolske krave dajejo pri dobri krmi poprečno 1500 litrov mleka na leto. Ako pa se tem kravam podaja slaba krma ali pa tudi taka, ki jim ne ugaja, dajo komaj toliko mleka ali pa še manj, kakor navadne domače krave.

Muricodolska pasma je tudi dobra za pitanje. Meso tega rodu je jako okusno. Najboljši vprežni voli so ogrski. prvi za njimi so muricodolski. Koža te živine tehta 30 do 40 klgr.

Muricodolska pasma je jako velika. Visoka je $1\frac{6}{10}$ do $1\frac{7}{10}$ metrov od grebena do tal; krave tehtajo poprečno 480 kilogramov, šest tednov stara teleta že 70 do 90 klgr.

Marijinodvorska pasma. Tudi ta se izreja na Zgornjem Štajarskem in sicer v Marijinem dvoru (Maria-Hof) pri Neumarktu. Ondotni benediktinski samostan ima veliko pristavo, kjer izreja za trgovino, katera se je od tam že precej zaplodila po Štajarskem, Koroškem in Kranjskem. Ta pasma je zelo podobna muricodolski. V prvi vrsti se od nje razločuje po barvi. Dlaka je ali rumenkasta, kakor so žemlje, ali bela in se sveti. Rogovi in parklji so rumeni, koža, jezik in nebo je pa mesne barve. Pri muricodolskem plemenu je to vse črno.

Marijinodvorska pasma daje okusnejše meso nego muricodolska. Ta živina raste hitro, krave so izvrstne mlekarice. Za vprego pa ni tako dobra kakor muricodolska.

Visoka je ta živina 1,38 metrov, torej je nekoliko nižja, nego muricodolske, krave dajejo 2200 do 3800 litrov mleka in tehtajo poprečno po 550 kilogramov.

Ta pasma se po Spodnjem Štajerskem dobro ponaša, v drugih slovenskih krajih pa ne posebno.

Pincgavska pasma je doma v goratih krajih na Solnograškem in sicer v Pincgavu. To pleme je na Solnograškem najbolj razširjeno in čim rodovitnejše so tamošnje ravnine in doline, tem večja je živina.

Ta pasma ima sloveča znamenja: Živina je rjavorudeče barve; po križu ima belo progo, ki sega do grebena; trebuh je mnogokrat bel, celo stegna so včasih bela, glava je kratka, grbec ali smrček je bel, oči imajo belkaste obročke; rogovi so kratki, lepo zaviti, beli na koncih črni, koža je tanka in jako premakljiva, dlaka gladka.

Krave tega rodu so dobre mlekarice, boljše nego muricodolske. Poprečno daje velika krava tega rodu po 2300 litrov mleka na leto, razen tega je pa mleko mnogo boljše in mastnejše. Tudi spitati se da ta živina prav dobro in hitro ter daje jako ukusno meso. Voli so tudi dobri za vprego.

Posebno blizo večjih mest, kjer se mastno mleko lahko proda, je reja te živine vsega priporočila vredna.

Pošebna prednost te živine je pa v tem, da v klaji ni izbirčna, ampak je zadovoljna tudi s slabejšo.

Te živine se je mnogo že z naše slovenske dežele vpeljalo. Nekateri naši kraji jej posebno ugajajo in živina se tam kaj jako dobro redi; tako na primer na Kranjskem, skoraj po vsem Gorenjskem, po Spodnjem Koroškem in Štajerskem. (Konec sledi.)

Poučni in zabavni del.

Povesti

pokojnega Ivana Petroviča Belkina.

(Ruski spisal Puškin, poslovenil Z.)

I. Strel.

1. Steljala sva se.

Baratinjskij!

Prisegel sem, da bom streljal po pravilih dvoboja. (Za njim ostal je še moj strel.)

»Večer na prenočišči«

Silvij je potegnil iz žepa pismo, katero je dobil zjutraj in mi ga dal brati. Nekdo mu je pisal iz Moskve, da bode morala kmalu stopiti znana oseba v zakonski stan z mlado in prekrasno devico.

»Vi slutite, reče Silvijo: Kdo je ta znana oseba. Jaz pojdem v Moskvo. Hočem pogledati, je-li sprejme

tako malomarno smrt pred svojo svatbo, kakor jo je nekdanj čakal za češnjami!

Pri teh besedah vstane Silvijo, vrže svojo kapo na klop in začne hoditi gori in doli po sobi, kakor tiger po svoji kletki. Poslušam ga nepremično; neznana, nasprotujoča si čutstva so me raztogotila.

Sluga stopi in naznani, da so konji pripravljani. Silvijo mi krepko stisne roko, midva poljubiva se. On sede v voz, kjer sta ležala dva kovčeka, jeden s pistolami, drugi z imetjem napolnjen. Posloviva se še jedenkrst, in konja se spustita v tek.

II.

Minolo je nekoliko let in domače okolnosti so me prisilile naseliti se v revni vasi N . . . okraja. Dasi sem se zanimal za gospodarstvo, vendar nisem nehal na tihem zdihovati po prejšnjem svojem šumnem in brezskrbnem življenju. Najmanj pa nisem mogel privaditi pomladanskim in zimskim večerom v pravi samoti. Dopolodne je še nekako pretekel čas, mislil sem na starost, hodil za delom ali obiskoval nove zavode; toda kmalo se je jelo temniti, jaz nisem vedel, kam bi se dejal. Majhno število knjig, ki so se nahajale v moji omari in v žitnici, znal sem na izust. Vse pripovedke, ki si jih je le mogla zapomniti oskrbnica Virilovna, mi je pripovedovala, ženske pesmi naredile so me žalostnega. Popil sem sladkega likerja, pa od njega me je bolela glava, da priznam, zbal sem se, da postanem hud pijanec, t. j. najhujši pijanec, kakoršnih sem videl mnogo v našem kraju.

Bližnjih sosedov okoli mene ni bilo, razven dveh ali treh hudih pijancev, ki so vedno tamjali in zdihovali. Samota je bila neznosna. Na konec se rešim in ležem spat kakor mogoče rano, a obedovati kakor mogoče pozno; na ta način sem se kratil večer in preživel dolge dni.

Četiri vrste od mene nahajala se je bogata pristava grofice B . . . , pa na njej je živel samo oskrbnik, grofica pa je posetila svojo pristavo le enkrat, prvo leto njenega zakonskega življenja in takrat je prižvela tam le par mesecev. Vendar, drugo pomlad mojega samotarskega življenja raznesla se je govorica, da pride grofica se svojim možem na leto v svojo vas. V največjem delu, so došli takoj v začetku meseca junija.

Prihod bogatega sosedu je važna epoha za kmečke prebivalce. Posestniki in njihovi ljudje so se o tem že tri mesece poprej menili in se tri leta pripravljali. Kakor se mi je zdelo, priznam, vplivala je ta novica o prihodu mlade in prekrasne sosede silno name; gorel sem same nepotrpežljivosti, videti njo in zato sem se odpravil prvo nedeljo po njenem prihodu po obedu v selo . . . priporočiti se njeni svetlosti kot najbližnji sosed in najpokornejši sluga.

Lakaj me uvede v grofičin kabinet, sam pa jej gre naprej me naznani. Prostorni kabinet je olepšan z vsemogočo razkošnostjo; ob stenah so stale omare s knjigami in na vsaki omari bronasto oprsje; nad mramor-

nova prilika, da se bodo ljudje še bolj zadolžili, kakor so že zadolženi. Snovatelji so mu na to odgovorili, da se bode prošnjikom samo v potrebi in sili posejevalo in da se bode pazilo, kako se bode posojeni denar porabil ter sploh na m ralo in naravnost gledalo. Na to je opomnil drug domoljub, da dobri nauki pri ljudeh tega okraja toliko zaležejo, kakor bi „raca z vodo polil.“ To ste torej mnenji, kakor bi posojilnice v moralnem obziru ničesar storiti ne mogle ali kakor bi celo o materijalnem obziru ljudstvo v pogubo bile. Z ozirom na take izjave je vredno, da preiskujemo, ali morejo posojilnice v moralnem obziru kaj koristiti ali pa nasprotno kaj škodovati.

Z moralnega stališča se dajo sicer vsi denarni zavodi opravičiti, ker so vsi osnovani na podlagi zakonov, in zakoni ščitijo kolikor toliko moralo. Vendar se v bankah ne more to v veliki meri trditi. Več velja to o hranilnicah, ker one spodbujajo ljudstvo k varčnosti. Kedar pa dolžniki na posodo jemlejo pri hranilnicah, takrat ne pride v poštev nijeden moralničen moment, ker hranilnice ne posojejo osebam, ampak dajo denar le na hipoteke, zemljišča, poslopja in dr. nepremakljivosti.

Posojilnicam je pa v prvi vrsti namen, da goje osebni kredit. Osobito velja to o Roiffeisenovih posojilnicah, zlasti onih, katere delujejo v malih krajih in za mali obseg. To lahko veliko v moralnem obziru koristijo. To je tudi njih dolžnost, kajti večkrat imajo to izrečno v svojih pravilih, v katerih stoji recimo določilo, da morajo dobro gospodarstvo pospeševati, k varčnosti spodbujati, ljudstvo v nravnem obziru izboljševati. Radi tega so skoro vse posojilnice zavezane, da nemoralnih ljudi v zadrugo ne sprejemljejo ali da jih izključijo, kedar so bile obveščene o njih nemoralnosti, n. pr. kedar je bil kdo radi hudodelstva tako obsojen, da je zgubil občinsko volilno pravico.

Posojilnice pospešujejo lahko nravnost posebno takrat, kadar posojajo. Pri prošnjah izprašujejo, za koliko časa prošnjik posojila potrebuje, kje in kako bode dobil novce, da bode zopet vrnil.

V navzočnosti ali še boljše v nevnazočnosti prošnjika se izprašujejo poroki ne samo o materijelni, ampak tudi o moralni vrednosti prošnjikovi. Kedar se posojilo stranki izroči, veli se njej in porokom, naj ona dobro gospodari, slednji pa naj bodo nekakoršni varuhi stranki, kateri so bili porok.

Na take in enake načine pospešujejo posojilnice moralo. To delo ima včasih kaj uspeha, seveda včasih to pač res več ne zaleže, kakor če se „raca z vodo polije.“

Nasprotno pa posojilnice tudi lahko v moralnem obziru škodujejo, in sicer na sledeče:

- 1) ako prelahkomišljeno posojujejo,
- 2) ako se za redno vračanje recimo v malih, poluletih obrokih ne brigajo,
- 3) ako niti ne gledajo, da bi ljudje obresti redno plačevali,

4) ako posojujejo odborniki v prvi vrsti le svojim sorodnikom, prijateljem, ali ako si sami izposodijo, kar je največkrat celo zoper pravila,

5) ako izkoriščajo posojilnice v politične svrhe ali

6) ako — kar je grozno zapisati — izneverijo oni ali njih uradniki, večje ali manjše svote.

Kmetijstvo.

Nekaj o govejih pasmah.

(Konec.)

Belanska pasma je doma na Koroškem. Ona izhaja iz Doline na Zgornjem Koroškem, skozi katero teče reka Belana, po kateri se imenuje Belanska Dolina in belansko govedo. Po Koroškem je razširjena ta živina tudi po drugih dolinah, posebno v Dravski, Zilski in Jezerski Dolini.

Ta pasma je jako podobna pincgavski živini, tako po svoji rjavorudeči barvi z belimi progami, kakor tudi po drugih lastnostih. Prav za prav sta obe le jedna pasma, in sicer s tem razločkom, da se pincgavska izreja na Solnograškem, belanska pa na Koroškem. Razločujeta se le toliko, kolikor se različne razmere podnebja, zraka i. t. d.

Znamenja, po katerih se razloča ta pasma od pincgavske, so sledeča: 1. Barva je bolj rudečkasta, 2. živina bolj tankih kostij, 3. smrček je mesnate barve, 4. parklji so črni, na njih so pa tudi belkaste podolgaste proge, 5. rogovi so rumeni kakor osek ter imajo črne konce.

Krave so izvrstne mlekarice. Ako se dobro krmijo in vskrbujejo, dajejo na leto poprečno po 2300 litrov mleka. Krave tehtajo od 300 do 400 kilogramov. Teleta od 33 do 34 kilogramov. Tudi po Kranjskem in po Štajerskem je mnogo te živine.

Holandska pasma, ki je doma v Holandiji in ki jako slovi, je že precej razširjena tudi po vseh slovenskih deželah.

Holandske krave so najboljše mlekarice. Lepa in velika krava te pasme da na leto poprečno 3000 litrov mleka. Mleko ni posebno mastno, ampak vodeno; v njem se nahaja 11 do 13 odstotkov smetane. Krave so navadno 600 kilogramov težke. Teleta jako hitro rastejo. Holandska živina se da hitro izpitati. Za vprego pa ni posebno dobra.

Opomnili smo poprej, da so krave holandske pasme najboljše mlekarice, samo mleko ima manj masti v sebi, zaradi tega smejo se priporočati le blizo mest, ki presno mleko lahko po dobri ceni prodajo. Masla in sira dobi se od tega mleka veliko manj, nego iz mleka družih pasem.

Furlandski rod. Ta živina se nahaja po vsi Furlaniji, kakor tudi v nekaterih kraških občinah, na primer

v Doberdolu, Jamli, Devinu, Sestijani in Madjevači. Gospodarji teh občin gonijo namreč svoje krave k furlanskim bikom in iz tega križanja nastane živina, katera je nekoliko večja od navadne kraške in dobra za vprego ter ima razun tega jako trde parklje. Furlanska živina čistega plemena pa ni za Kras, ker ima premehke parklje.

Furlanska živina spada med velike romanske rodove. Navadno je $1\frac{1}{2}$ metra visoka, nahaja se pa tudi mnogo živine, katera je še do 10 cm višja.

To pleme ima primerno dolg život, precej visoke noge in dosledno precej izdatno hojo. Kožo ima debelo, prsa široka, kosti močne, hrbet raven. Glava je v primeri života majhna in bolj fina, rogovi so dolgi in lahko zakrivljeni, oči ima jako bistre.

Dlako ima belkasto sivo ali pa rumenkasto; na trebuhu in med nogam nekoliko svitlejo. Posebno rumenkasta živina ima po stegnih in na straneh za spoznanje temneje lise. Te lise so jako karakteristične, ker se pri drugih, furlanski živini podobnih rodovih nahajajo.

Ta živina je izvrstna za vprego, se da dobro pitati ter daje ukusno meso. Krave so pa prav slabe mlekarice.

Furlanski voli se lahko primerjajo z voli muricodolske pasme. To se prav lahko opazuje na primer v Trstu, kjer ne primankuje najlepših volov za vprego. Zdi se nam pa, kolikor smo opazovali, da so furlanski voli, akoravno tako močni in veliki kakor muricodolski in drugi štajerski, nekoliko počasnejši in ne tako žlvi, kakor oni.

Istrski rod. V Poreškem in posebno v Bujskem okraju v Istri dobi se lepa živina. Ta živina je sive ali sivorujavkaste barve, širokih prs, nizkih a zelo močnih nog. Glavo ima dolgo, rogovi so dolgi in naravnost navzgor zakrivljeni. Ta živina je romanskega rodu.

Zdaj, ko smo popisali vsa plemena, katera morejo zanimati slovenskega kmetovalca, naj dodamo še nekaj besed o izreji govedi. Vsak živinorejec naj si zapomni naslednja navodila:

1. Ne spuščaj živine prezgodaj po plemenu. Krava je za pleme, ko je stara poldrugo leto. Isto tako sme se spuščati bik šele s poldrugim letom, za pleme pa dozori popolnoma šele z drugim letom.

2. Krave, od katerih imaš pričakovati telička, krmi dobro. Dobro seno, laneno preše, zdrobljeno žitno zrnje, otrobi i. t. d. jim posebno dobro ugajajo:

3. Teličku ne odvzemi prvega mleka ter ga pusti 6 do 8 tednov sesati. V prvih šestih tednih zredi se tele od 10 klg. povžitega mleka za jeden kilogram.

4. Tele naj se odstavi polagoma. Namesto svežega mleka naj se mu da posneto, kislo ali pinjeno mleko ali pa tudi sirotka. Zraven tega daj mu pa tudi malo namočenih otrobi, kuhane ovsene moke ali kuhnega lanenega semena. Namesto jednega litra svežega mleka daj teletu jeden liter posnetega mleka in 60 gramov lane-

nega semena ali ovsene moke. Zraven tega pusti tele, da vsak dan enkrat sesa.

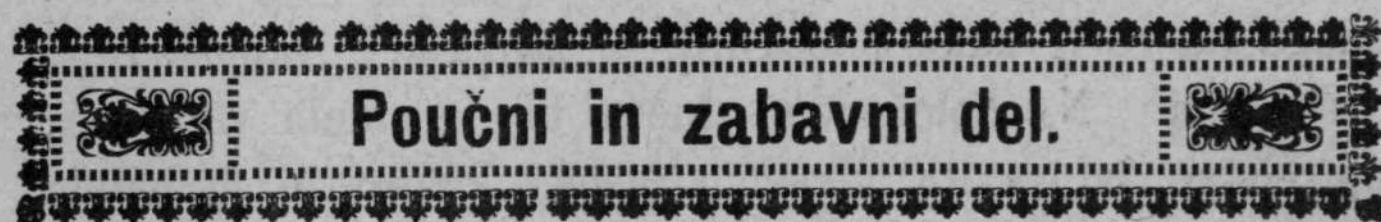
5. Ko je tele dva meseca staro, polaga se mu dobro in fino seno, potem naj se s kravo vred na pašo pušča.

6. Z mlado živino ravnaj lepo, ne pretepaj je nikdar, tudi s starejo živino moraš tako ravnati.

7. Mlada živina potrebuje gorek hlev, ki mora imeti 15 do 17% C. toplote. Če so hlevi premrzli, dobijo teleta drisko.

8. Govedo, naj si bo mlado ali staro, oskrbuj pridno, dobra voda, snaga, sveži zrak, to vse je živini tako potrebno, kakor dobra krma.

9. Najboljša piča govedi je dobra pašna. Če pa krmiš živino v hlevu, pokladaj jej zdravo, starosti in teži živine primerno klajo. Koliko imaš pokladati živini klaje, ne da se lahko določiti, to je določiti vedno z ozirom na dotično žival.

Poučni in zabavni del.

Povesti

pokojnega Ivana Petroviča Belkina.

(Ruski spisal Puškin, poslovenil Z.)

II. Metež.

Konj po cesti peketà,
Sneg globoh naléta . . .
Le v daljavi cerkvice
Vidi se z zameta.

Naglo voz drči čez plan,
Dalje čez ravnine:
A nad vozom črni vran
Spušča se z višine.
V dalje pak se zvon glasi
Konja nestrpljiva
Prisluškujeta, ježi
Straha se jim griva . . .

(Žukovskij.)

Koncem leta 1811, v dobi nam dobro znani, živel je na svojem posestvu Nenaradovu dobri Gavrila Gavrilovič R . . . Slovel je v okolici zaradi svoje gostoljubnosti in dobrohotnosti, sosedi so prihajali vedno k njemu nekateri jest, pit in igrat z njegovo ženo, Praskovjo Petrovno, nekateri pa zato, da bi videli njegovo hčerko, Marijo Gavrilovno, devico lepega stasa in bledega lica, ki je imela kakih sedemnajst let. Smatrala se je za bogato nevesto, in mnogo jih je snubilo njo za sebe ali za sinove.

Marija bila je izobrazena v francoskih romanih in kakor se je sodilo, bila je zaljubljena. Oseba, katera si je izbrala, je bil reven armenski zastavonosec, ki je bil na odpustu v svoji vasi. Samo ob sebi se razume, da se je raztogotil mladi človek, ker to roditelji njegove ljube zapazivši njuno vzajemno naklonjenost, zažugali hčeri celo nanj misliti, njega pa slabše sprejemali kakor odstavljenega prisednika.